

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2018-928

17.12.2018

DNB Livsforsikring AS

HA - Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Uføregrad – bonus- og kompensasjonsordning – inntekt – lof. § 6-2, otp. § 8-4, ftrl. § 12-9.

Saken gjaldt om YTP- og bonusytelsene skulle regnes med ved beregning av forsikredes uføregrad etter vilkårene, eller om ytelsene skulle unntas ved beregningen av uføregrad. Nemnda kunne ikke se at det var hjemmel for å unnta inntektene fra fastsettelsen av inntekt før og etter uførhet. Det forelå heller ikke "særlige grunner" som tilsa at uføregraden kunne fastsettes på andre måter, og selskapet ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (f. 1960) er medlem av arbeidsgivers kollektive forsikringsordning med uføredekninger.

Sakens parter er uenige om hvilke ytelser fra arbeidsgiver som skal legges til grunn ved beregning av uføregraden for uførepensjon fra selskapet. Uenigheten gjelder to beløp som arbeidsgiver utbetaler i tillegg til ordinær lønn i 50 % stilling:

1. YTP – En løpende kompensasjon som skal kompensere for fremtidig pensjonstap som følge av at arbeidsgiver endret pensjonsordning. Det ble da avtalt at ansatte som tapte på dette skulle få en løpende kompensasjon, av partene omtalt som YTP.
2. Utbetaling under en bonusordning. Denne besto opprinnelig av en kollektiv og en individuell del. Ordningen ble endret i 2018. Den kollektive ordningen ble bestemt videreført, mens den individuelle delen ble avviklet, og hoveddelen av det sparte beløpet skulle i hovedsak brukes til å forbedre innskuddsordningen for alle ansatte. Den resterende delen skulle brukes til sosiale aktiviteter for enkelte ansatte.

Forsikrede har pga. uførhet gått fra 100 til 50 % stilling. Han mottok arbeidsavklaringspenger med 50 % fra 15.9.16, og ble av selskapet innvilget 50 % uførepensjon basert på Navs vedtak 20.9.16.

Nav reduserte 5.5.17 uføregraden til 45 %. Selskapets uførepensjon ble 8.6.17 satt ned tilsvarende. Selskapet reverserte beslutningen 19.7.17, da forsikrede opplyste at han hadde påklaget Navs vedtak.

Nav Klageinstans fastholdt 28.2.18 uføregraden på 45 %, og selskapet reduserte 10.4.18 uførepensjonen tilsvarende. Forsikrede anket 23.3.18 til Trygderetten. I anken er anført at de omtvistede inntektene skal unntas fra beregning av inntektstap/inntektsevnen, jf. folketrygdloven (ftrl.) § 12-9 femte jf. tredje ledd.

En representant for selskapet uttrykte i e-post 7.5.18 overraskelse over at Nav anser YTP- og bonusutbetalinger som arbeidsinntekt.

Selskapet har ikke endret uføregraden som følge av anken til Trygderetten, men har uttalt at det vil foreta en ny vurdering dersom Trygderetten endrer uføregraden i forsikredes favør.

Forsikrede krever at nemnda gir en etterprøvbar vurdering av om YTP- og bonusordningene skal unntas fra beregningen av uføregraden. Uføregraden skal etter pkt. 4-3 underpkt. 4 fastsettes i

tråd med folketrygdlovens bestemmelser, se unntakene i ftrl. § 12-9 femte ledd. Verken YTP-ordningen eller bonusordningen er uttrykk for forsikredes inntektsevne, og deler av bonusordningen er uansett også "avsluttet aktivitet". YTP-ordningen og bonusordningen er dessuten valgfrie for arbeidsgiver, og ikke del av avtalt lønn.

Når vilkårene viser til folketrygdlovens bestemmelser, må selskapet på selvstendig grunnlag vurdere ftrl. § 12-9 femte ledd. Det følger videre av lof. § 6-2 og av vilkårene at selskapet har plikt til å foreta en selvstendig vurdering av uføregraden når Nav setter uføregrad lavere enn 50 %. Også dagens regelverk bygger på folketrygdlovens bestemmelser, jf. otp-loven § 4, jf. tjenestepensjonsloven § 8-4 flg.

Selskapet har i det vesentlige anført at uføregraden er fastsatt i samsvar med folketrygdlovens bestemmelser om uføregrad, og at utbetaling under arbeidsgivers YTF- og bonusordninger skal regnes med som inntekt etter folketrygdloven § 12-9. Dette er i samsvar med vedtakene til Nav og Nav Klageinstans. Verken unntaksbestemmelsen i lof., vilkårene, eller folketrygdloven § 12-9 femte ledd får anvendelse i saken.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken for nemnda gjelder om YTP- og bonusytelsene skal regnes med ved beregning av forsikredes uføregrad etter vilkårene, eller om ytelsene skal unntas ved beregningen av uføregrad.

I vilkårene for forsikringen – Innskuddspensjon med risikodekning – reguleres uførepensjon i pkt. 4-3. Bestemmelser om størrelsen av uførepensjonen er tatt inn i underpkt. 4 annet punktum som lyder:

Uføregraden fastsettes etter folketrygdens regler (jf. lof § 6-2). Når særlige grunner tilsier det, kan uføregraden fastsettes på annen måte.

Paragraf 6-2 i lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon (lof) som vedtektsbestemmelsen viser til, er opphevet, men hadde slik ordlyd:

§ 6-2. Fastsettelse av uføregraden

(1) Er uføregraden etter folketrygden fastsatt til 50 prosent eller mer, skal uføregraden i folketrygden legges til grunn av pensjonsordningen. For øvrig skal uføregraden fastsettes etter folketrygdens regler på den måte regelverket angir.

(2) Når særlige grunner tilsier det, kan uføregraden fastsettes på annen måte.

I merknadene til § 6-2 i Ot. prp. nr. 47 (1998-99) om lov om foretakspensjon heter det

...

I de tilfeller hvor det ikke er eller skal fastsettes uføregrad for uførepensjon etter folketrygden, skal uføregraden i pensjonsordningen fastsettes etter folketrygdens regler på den måte som pensjonsordningens regelverk angir. I prinsippet benyttes altså samme uføregradsbegrep som i folketrygden, men framgangsmåten ved fastsettelse av uføregrad på mindre enn 50 prosent vil bli en annen, dvs den som angis i regelverket.

Annet ledd åpner for en adgang til å gjøre unntak fra første ledd i helt spesielle tilfeller der folketrygdens regler ikke passer så godt og vil gi et helt urimelig resultat for medlemmet. Unntak må fastsettes individuelt.

Paragrafen ble opphevd ved lov 22. mai 2015 nr. 3 om endringer i tjenestepensjonsloven mv. I proposisjonen som ligger til grunn for endringen, Prp. nr. 42L (2014-2015), heter det at regler om uførepensjon i private tjenestepensjonsordninger er foreslått inntatt i tjenestepensjonsloven kapittel 8, jf. omtale nedenfor, og avløser foretakspensjonslovens bestemmelser om uførepensjon.

I proposisjonens pkt. 3.2.4 drøfter departementet blant annet retningslinjer for fastsettelsen av uføregrad, og uttaler:

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens utkast til regler om fastsettelse av uføregrad. Departementet er enig i at hovedregelen bør være at uføregrad fastsatt etter folketrygdloven skal legges til grunn. Som det fremgår av lovforslaget § 8-2 annet ledd kan minstekravet til uførhet i tjenstepensjonsordningen settes til 20 prosent, som er lavere enn minstekravet etter folketrygdloven. Det er derfor ikke alle tilfeller hvor det er fastsatt uføregrad etter folketrygdloven. I så fall skal uføregraden som hovedregel fastsettes etter reglene i folketrygdloven, ved en vurdering av hvor mye inntektsevnen er nedsatt, jf. lovforslaget § 8-4. Departementet viser til lovforslaget § 8-4 om fastsettelse og endring av uføregrad, som følger opp Banklovkommisjonens utkast med noen redaksjonelle endringer.

Tjenstepensjonsloven § 8-4 første ledd fikk slik ordlyd:

Fastsettelse og endring av uføregrad

(1) Pensjonsinnretningen skal i det enkelte tilfelle fastsette den uføregrad som skal benyttes ved beregningen av uførepensjon fra pensjonsordningen. Uføregrad fastsatt etter folketrygdloven, skal normalt legges til grunn. For øvrig skal uføregraden tilsvare den del av inntektsevnen som anses tapt etter reglene i § 8-3, og den skal fastsettes gradert i trinn på fem prosent

I merknaden til denne bestemmelsen heter det i proposisjonen:

Det følger av *første ledd* at uføregraden fastsatt etter folketrygdloven som hovedregel skal legges til grunn når pensjonsinnretningen fastsetter den uføregraden som skal benyttes ved beregning av uførepensjonen. Uføregraden skal tilsvare den delen av inntektsevnen som anses tapt ved en sammenligning av inntekt før og etter uførhet, jf. omtale av § 8-3 ovenfor. Uføregraden skal fastsettes gradert i trinn på fem prosent. ...

Forarbeidene tilsier således i likhet med de aktuelle forsikringsvilkårene at uføregrad skal fastsettes etter folketrygdlovens regelverk, og nemnda legger det til grunn.

Nav har lagt til grunn en uføregrad på 45 % til tross for at forsikredes ervervsevne er redusert med 50 %. Klageinstansens avgjørelse bygger på at både YTP-kompensasjonen og bonusordningen(e) er pensjonsgivende inntekter som skal tas med i fastsettingen av inntekt etter uførhet. Hva som er pensjonsgivende inntekt følger av skatteloven § 12-2, jf. folketrygdloven § 3-15 første ledd.

Slik nemnda ser det, er begge ytelsene pensjonsgivende inntekter i skattelovens forstand. Og utgangspunktet for skatteloven/folketrygdloven/pensjonsordningen er at all inntekt fra arbeidsforhold skal anses som personinntekt. Forsikrede hevder likevel at verken bonusordningen eller YTP-kompensasjonen skal tas med ved fastsettelsen av uføregrad etter uføredekningen basert enten på en tolking av de aktuelle lovbestemmelser eller på den unntaksmulighet som lovreglene hjemler.

Slik nemnda ser det, er utbetalinger under bonusordningen knyttet til forsikredes ansettelsesforhold. Nemnda kan ikke se at en slik utbetaling, hva enten den er kollektiv eller individuelt fastsatt, ikke skal anses som fordel vunnet ved forsikredes arbeid, og således som en del av forsikredes personlig inntekt og derved også som en del av hans pensjonsgivende inntekt etter folketrygdloven, jf. skatteloven § 12-2, jf. skatteloven § 5-10 som blant annet omtaler tantieme som eksempel.

Forsikrede har imidlertid anført at bonusordningen er en "diskresjonær ordning til de ansatte som styret vedtar", basert på selskapets resultater sett sammen med stillingsprosenten, og at bonus ikke er en del av arbeidsavtalen, og kan endres. Nemnda kan ikke se at dette er av betydning for avgjørelsen av om dette er en fordel vunnet ved arbeid eller ikke. At den årlige ytelsen varierer, og at arbeidsgiver kan endre ordningen, medfører ikke etter nemndas syn at denne inntekten er omfattet av unntakene i forskrift 5.12.14 nr. 1602 om uføretrygd fra folketrygden se §§ 2-1 og 2-2.

Slik nemnda ser det, må det samme gjelde den kollektive som den individuelle delen av bonusen. Også den individuelle delen av bonusen fremstår som knyttet til ansettelsesforholdet. Begge former for bonus fremstår som del av forsikredes inntektsevne. Nemnda viser her også til

Finanstilsynets brev av 2.9.02 omtalt i note 91 til kommentarene til tjenestepensjonsloven § 4-3 i Gyldendal Rettsdata.

Nemnda går så over til å drøfte om det er grunnlag for å se YTP-ordningen på en annen måte enn bonusordningen. Denne ytelsen ble innført da arbeidsgiver endret pensjonsordningen og er en kompensasjon til de ansatte for tap i fremtidig pensjon. YTP-kompensasjonen er knyttet til forsikredes ansettelses- og arbeidsforhold. I utgangspunktet må ytelsen anses vunnet ved arbeid, og som en del av arbeidstakerens personinntekt og pensjongivende inntekt. Ordningen fremstår som en årlig ytelse, basert på en fast beregningsmodell. Den omstendighet at arbeidsgiver kan endre ordningen, og har gjort det i forbindelse med endring av bonusordningen, er uten betydning for vurderingen av YTP-ordningen etter folketrygdlovens regelverk.

Nemnda kan heller ikke se at det er hjemmel for å unnta denne inntekten fra fastsettelsen av inntekt før og etter uførhet, jf. den nevnte forskrifts § 2-1 tredje ledd bokstav a og § 2-2.

De aktuelle vilkårene åpner i pkt. 4-3 nr. 4 siste setning for at uføregraden kan fastsettes på andre måter når "særlige grunner" tilsier det. Bestemmelsen sier ikke noe om hva som kreves for at særlige grunner skal anses foreligge. Som nevnt foran er samme ordlyd tatt inn i den nå opphevede § 6-2 annet ledd i foretakspensjonsloven. I forarbeidene til den bestemmelsen er det i merknadene til paragrafen i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) uttalt:

Annet ledd åpner for en adgang til å gjøre unntak fra første ledd i helt spesielle tilfeller der folketrygdens regler ikke passer så godt og vil gi et helt urimelig resultat for medlemmet. Unntak må fastsettes individuelt

Etter foretakspensjonsloven § 6-2 første ledd annet punktum skulle uføregraden ved mindre enn 50 prosent "fastsettes etter folketrygdens regler (jf. lof. § 6-2)", og etter nevnte paragraf første ledd annet punktum skal uføregraden ved mindre enn 50 % "fastsettes etter folketrygdens regler på den måte regelverket angir". Slik nemnda ser det, har selskapet i denne saken fastsatt uføregraden etter retningslinjene i folketrygdloven, og selskapet må få medhold. Nemnda har imidlertid merket seg at selskapet har uttalt at om Trygderetten kommer til et annet resultat enn Navs Klageinstans, vil selskapet vurdere saken på ny.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Karin M. Bruzelius (leder), Kaja de Vibe Malling (nestleder), Mildrid Felland (selskapsrepresentant), Gro Farestvedt (selskapsrepresentant), Paal Bjønness (forbrukerrepresentant) og Gyrid Giæver (forbrukerrepresentant).